

De mensen van de Vierdaagse

Hidde Bekhuis en Koen Breedveld

Inleiding / achtergrond

- Met jaarlijks tegen de één miljoen bezoekers behoort De Vierdaagse van Nijmegen jaar in jaar uit tot de allergrootste sportevenementen van Nederland. Het is ook een van de oudste evenementen van het land. In 2016 vond de 100ste editie plaats. De Vierdaagse is een particulier initiatief, dat vorm krijgt in een nauwe samenwerking tussen de stichting DE VIERDAAGSE, de KWBN (Koninklijke Wandelbond Nederland), alsmede een grote schare aan vrijwilligers. Verder is de gemeente Nijmegen uiteraard betrokken bij het evenement, alsmede meerdere sponsors en andere partners.
- Onderzoek uit 2016¹ laat zien dat deelnemen aan de Vierdaagse veel betekent voor de betrokkenen. Zowel tijdens als voor de Vierdaagse zelf, vormt het evenement een middel voor deelnemers om nieuwe sociale contacten op te doen en bestaande sociale contacten te versterken. De Vierdaagse nodigt deelnemers en toeschouwers uit om elkaar een warm hart toe te dragen. Nederlanders herkennen dit, en waarderen het evenement mede om die reden. Deze uitkomsten sluiten aan bij ander onderzoek naar sportevenementen², waarin wordt gewezen op de betekenis die dergelijke evenementen kunnen hebben voor individu en voor maatschappij.
- In het evenementenonderzoek gaat de meeste aandacht uit naar toeschouwers en naar vrijwilligers. Nog weinig aandacht is er voor de vrijwilligers. Om die reden staan in dit project 'de mensen van de Vierdaagse' centraal. Voorjaar 2017 zijn de ruim 350 Vierdaagse-vrijwilligers gevraagd om een korte vragenlijst in te vullen. 252 van hen waren hiertoe bereid. De vragenlijst was opgesteld door de auteurs, en was met een begeleidend schrijven vanuit de stichting DE VIERDAAGSE aan de vrijwilligers voorgelegd. De vragenlijst is niet toegezonden aan de medewerkers van de stichting of aan anderen die actief zijn op en rond de Vierdaagse, zoals de mensen van de EHBO.

1. Zie Lammertink, N. en K. Breedveld (2016). *De kracht van de Vierdaagse*. Nijmegen: Radboud Universiteit.

2. Zie *Nederland op de kaart, analyse van 25 grote sportevenementen in Nederland*, rapport van de Nederlandse Sportraad, uit 2017.

Vrijwilligerswerk in Nederland

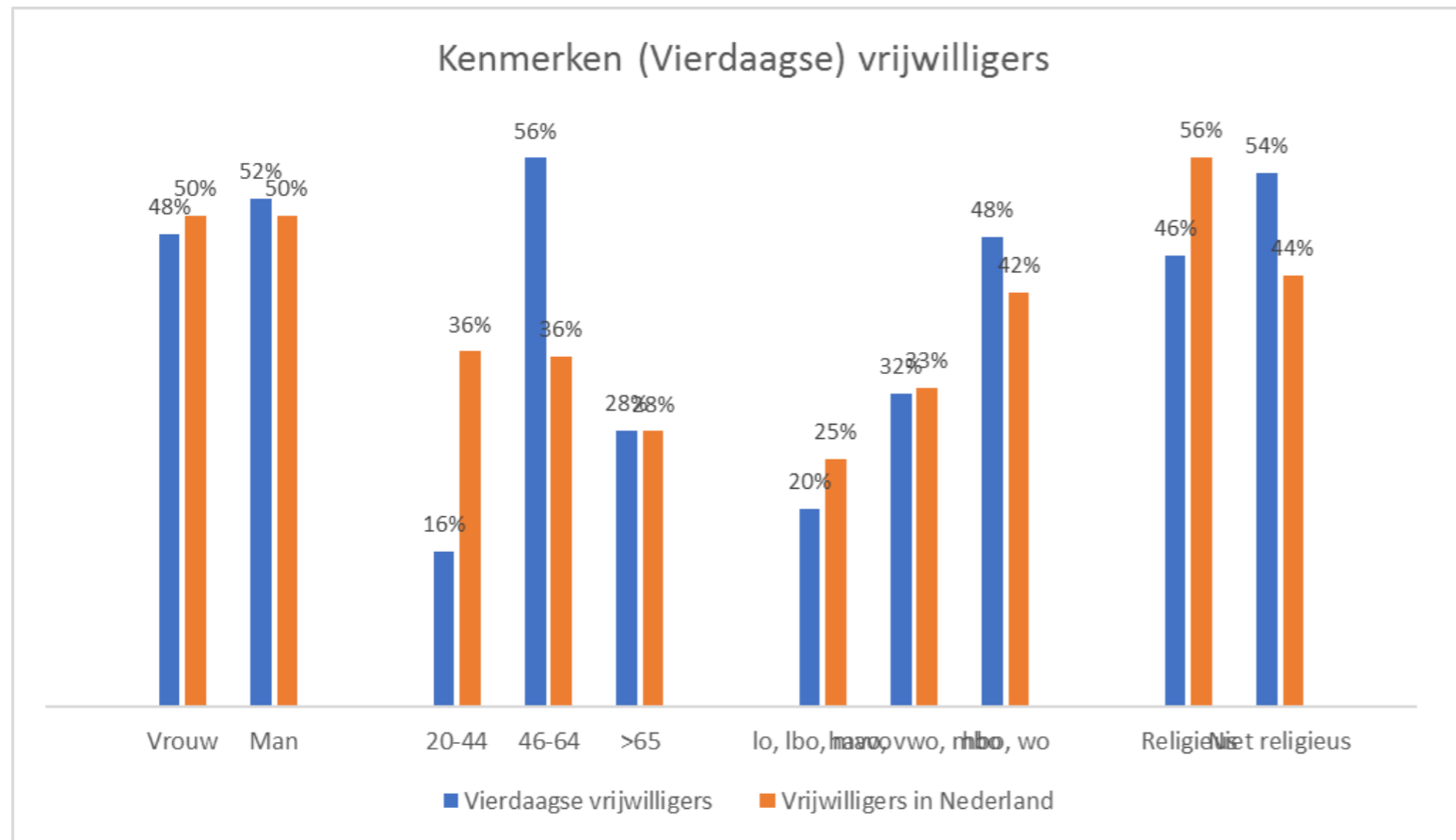
- In Nederland wordt veel vrijwilligerswerk gedaan. Volgens het CBS was in 2016 50% van de bevolking van 15 jaar en ouder betrokken bij vrijwilligerswerk¹. Het SCP, dat een strengere definitie hanteert, komt tot 26% van de bevolking die aan vrijwilligerswerk doet². Het SCP stelt vast dat Nederland, met Noorwegen, koploper is op het gebied van vrijwilligerswerk.
- Zowel het SCP als het CBS nemen nog niet waar dat het aandeel vrijwilligers daalt. Ook in een geïndividualiseerde samenleving blijven mensen zich willen inzetten voor anderen. Wel verandert hoe burgers tegen vrijwilligerswerk aankijken, en hoe ze hun rol daarin vormgeven. Nadrukkelijker dan voorheen maken mensen daarin hun eigen keuzes, ook afhankelijk van hun levensfase. Dat kan consequenties hebben voor de taken die ze op zich wensen te nemen, de tijd die ze er in investeren, hoe lang ze een en ander blijven doen en de organisaties en thema's waarvoor ze zich willen inzetten. Het SCP spreekt in dat verband van 'McVoluntarization'.
- In geen andere maatschappelijke sector zijn zoveel vrijwilligers actief als in de sport. Volgens de cijfers van het CBS was in 2016 15% van de bevolking betrokken bij vrijwilligerswerk in de sport (tegen 12% bij het onderwijs en 8% bij het jeugdwerk)¹. Ook het sportvrijwilligerswerk is door de jaren heen redelijk stabiel, al wordt het wel moeilijker om vrijwilligers te vinden voor de 'zwaardere functies'. In het sportvrijwilligerswerk neemt Nederland Europees de tweede plaats in, samen met Denemarken en na Zweden³. Onder sportvrijwilligers bevinden zich doorgaans meer mannen, en is de gemiddelde leeftijd wat lager, dan onder vrijwilligers die in andere sectoren actief zijn. Verder zijn hoger opgeleiden in alle vormen van vrijwilligerswerk oververtegenwoordigd.

1. Cijfers te vinden op de databank van het CBS, www.statline.nl (zoek op vrijwilligerswerk).

2. Zie het rapport: *De Sociale Staat van Nederland 2015*, van het Sociaal en Cultureel Planbureau, uit 2015.

3. Zie Pulles, I. & Collard, D. (2014). *Eurobarometer 2013*. Utrecht: Mulier Instituut.

De mensen van de Vierdaagse

Rapportcijfer gezondheid

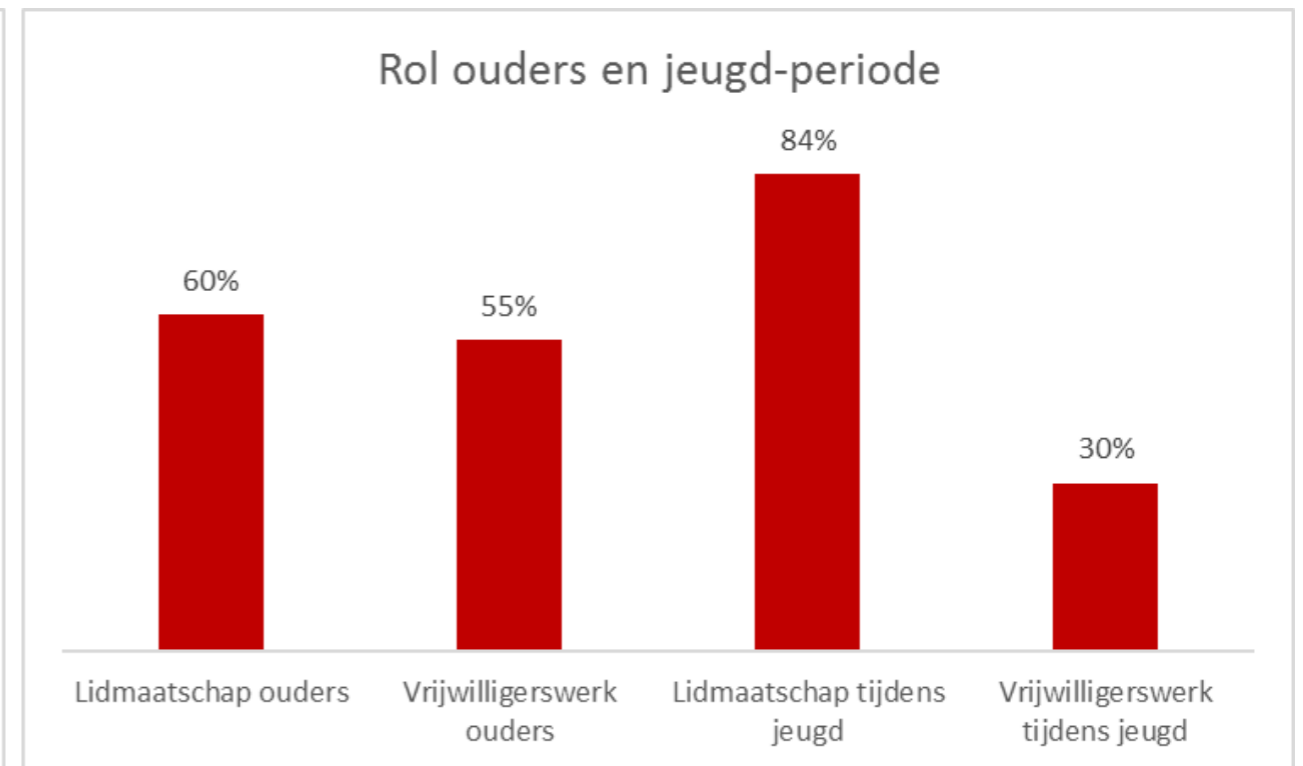
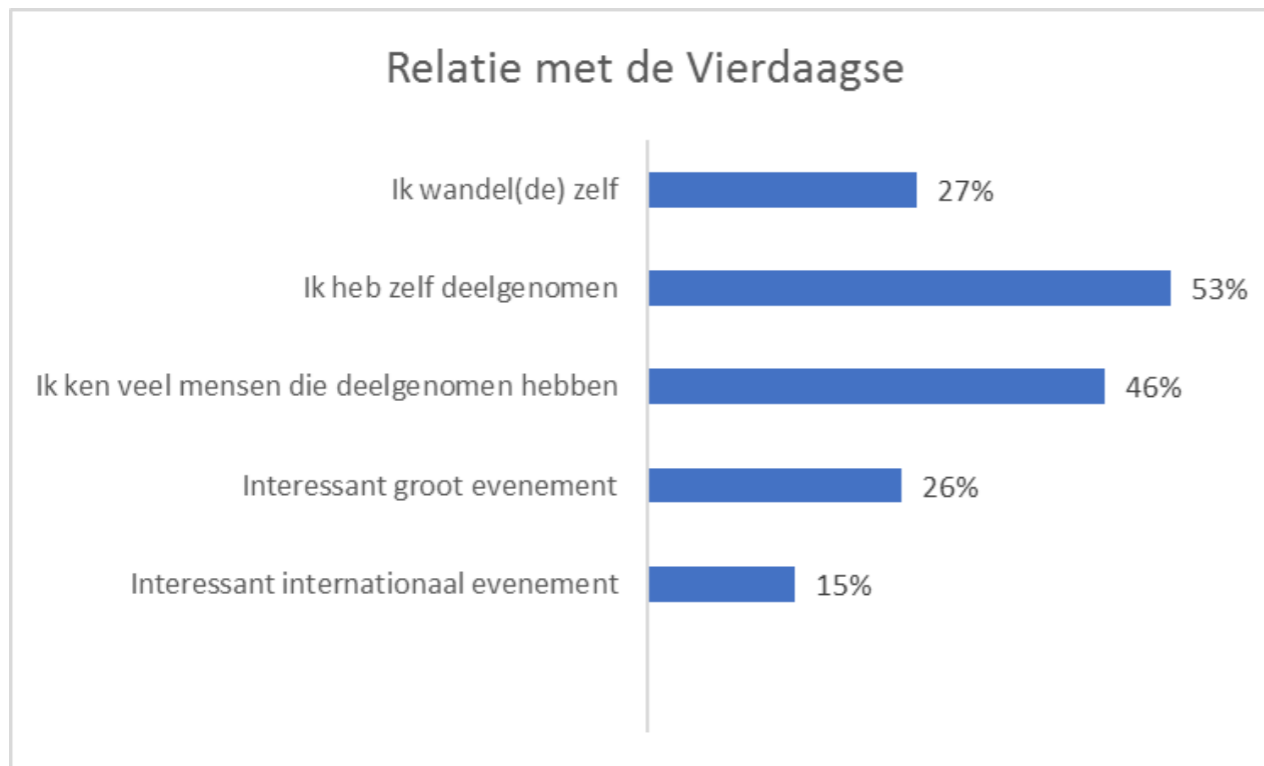
Rapportcijfer geluk

Vierdaagse-vrijwilligers tonen zich niet heel a-typisch. De man-vrouw verdeling is redelijk gelijk. Er zijn verhoudingsgewijs wat minder jongere vrijwilligers, maar het aandeel 65+'ers wijkt niet af van het reguliere beeld van vrijwilligers. Hoger opgeleiden zijn getalsmatig oververtegenwoordigd, zoals dat ook voor ander vrijwilligerswerk geldt. Onder reguliere vrijwilligers bevinden zich wat meer gelovigen.

Vierdaagse vrijwilligers verkeren in goede gezondheid (rapportcijfers 8,3). Gegeven de iets hogere leeftijd is dat opvallend positief. Vierdaagse vrijwilligers tonen zich daarnaast ook gelukkige mensen. Met een rapportcijfers van 8,9 uiten Vierdaagse vrijwilligers zich gelukkiger dan de gemiddelde Nederlander (7,7).

Motivatie en historie

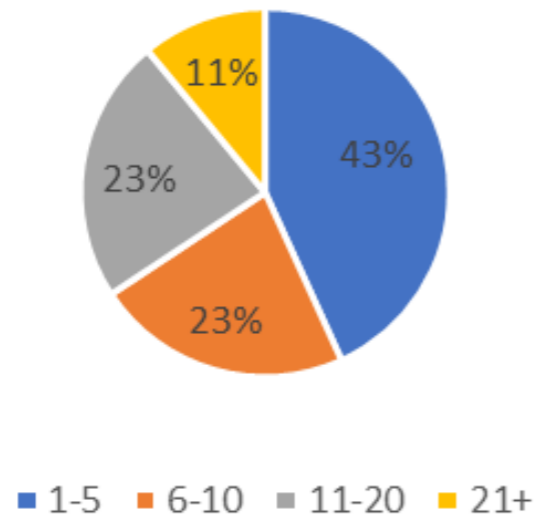

De helft van de Vierdaagse-vrijwilligers heeft zelf de Vierdaagse gelopen, en/of kent mensen die de Vierdaagse hebben gelopen (figuur links). Verder wandelde een kwart zelf voor ze vrijwilliger werden. Een ander deel vindt de Vierdaagse gewoon een interessant evenement.

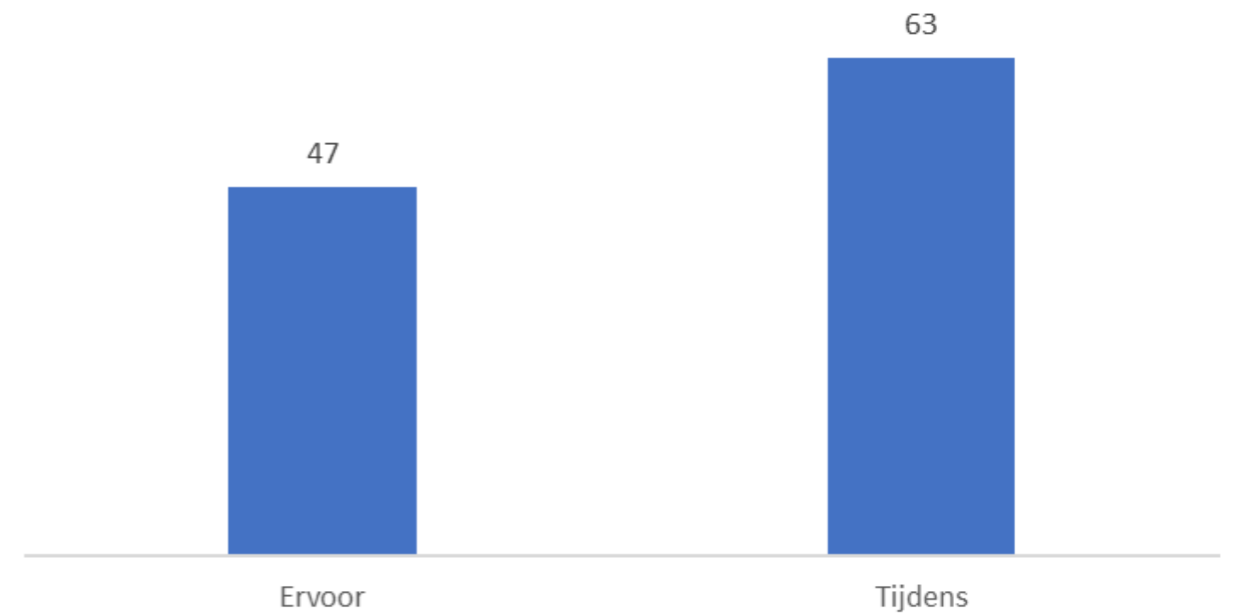
Ruim de helft van de Vierdaagse-vrijwilligers had ouders die al actief waren in (sport-)verenigingen en/of als vrijwilliger actief waren (figuur rechts). Voor hoger opgeleiden geldt dat nog wat sterker. De meeste Vierdaagse vrijwilligers waren in hun jeugd al lid van een (sport-)club. Een op de drie was ook toen al vrijwilliger. Dat laatste geldt vooral voor mensen met een middelbare of hogere opleiding.

Inzet

Aantal Vierdaagsen (als vrijwilliger)

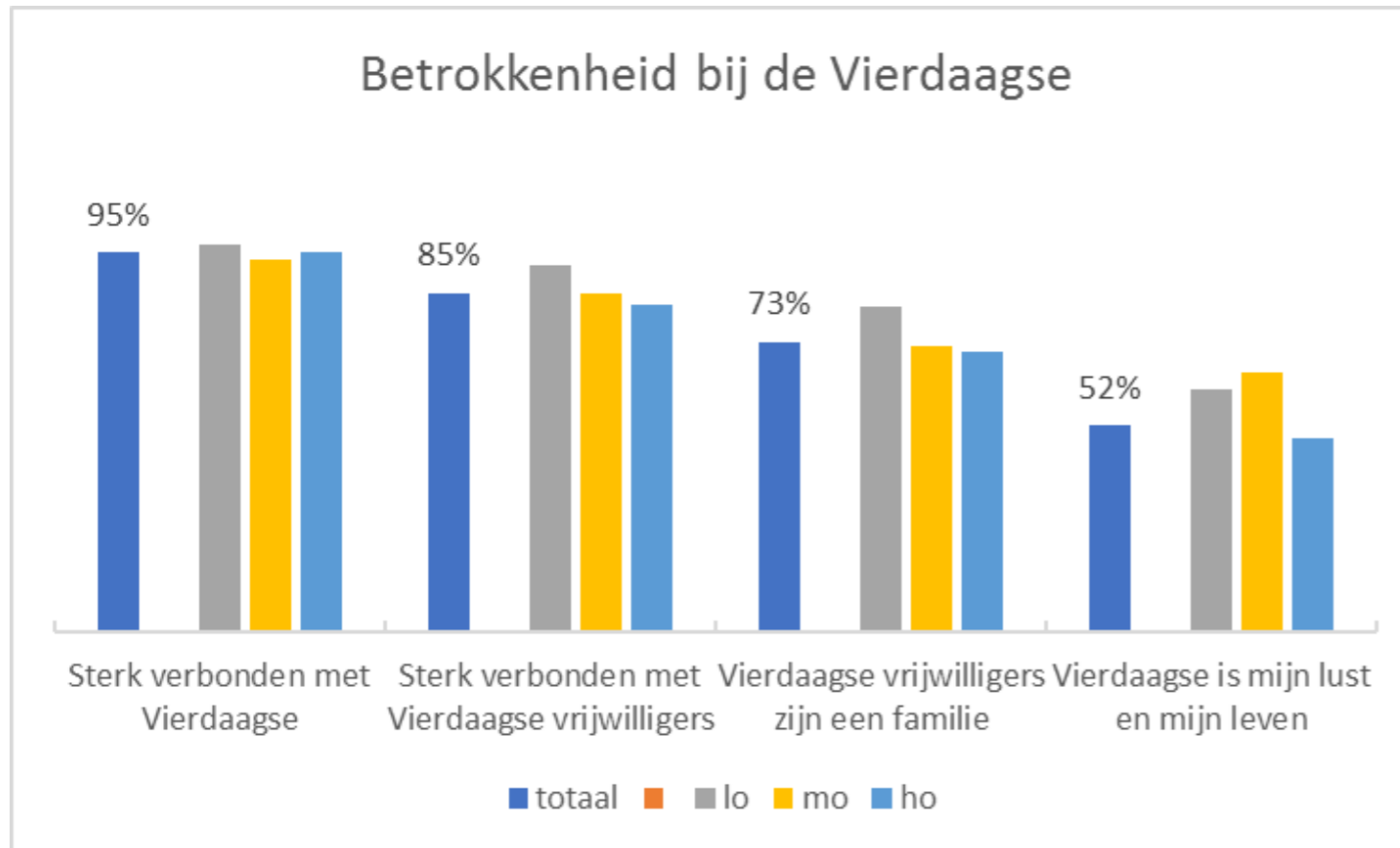
Inzet t.b.v. de Vierdaagse (uren)

Vierdaagse-vrijwilligers hebben een duurzame band met 'hun' evenement (figuur links). Voor ruim de helft van de vrijwilligers is 2017 minstens de zesde keer dat ze betrokken zijn. Elf procent heeft meer dan twintig Vierdaagsen 'gedaan'. Voor één vrijwilliger vormt 2017 de 51ste Vierdaagse (als vrijwilliger). In totaal waren alle vrijwilligers bij gemiddeld 9,8 Vierdaagsen actief.

Gemiddeld zijn de vrijwilligers vóór het evenement 47 uur in de weer met de Vierdaagse, en tijdens het evenement 63 uur (figuur rechts). Vrouwen en lager opgeleiden zijn vóór het evenement minder actief met de Vierdaagse bezig dan mannen en hoger opgeleiden. Tijdens het evenement zijn die verschillen er niet of nauwelijks.

Betrokkenheid

72% heeft nooit overwogen om te stoppen

85% doet volgend jaar weer mee (12% twijfelt)

De vierdaagse is belangrijk voor de Vierdaagse-vrijwilligers. Bijna alle vrijwilligers voelen zich sterk verbonden met het evenement en met hun collega-vrijwilligers (zie figuur links). De helft noemt de Vierdaagse 'mijn lust en leven'. Lager opgeleide vrijwilligers spreken die betrokkenheid wat meer uit dan de hoger opgeleide vrijwilligers.

Die betrokkenheid uit zich ook in het feit dat bijna driekwart van de vrijwilligers nooit heeft overwogen om te stoppen met hun rol. Tijdgebrek is de voornaamste om te overwegen om te stoppen. Andere redenen die ook wel worden genoemd, zijn 'het is mooi geweest', of 'het houdt ook een keer op (ook voor mij)'.

Betekeningen: sociaal, mentaal en beroepsmatig

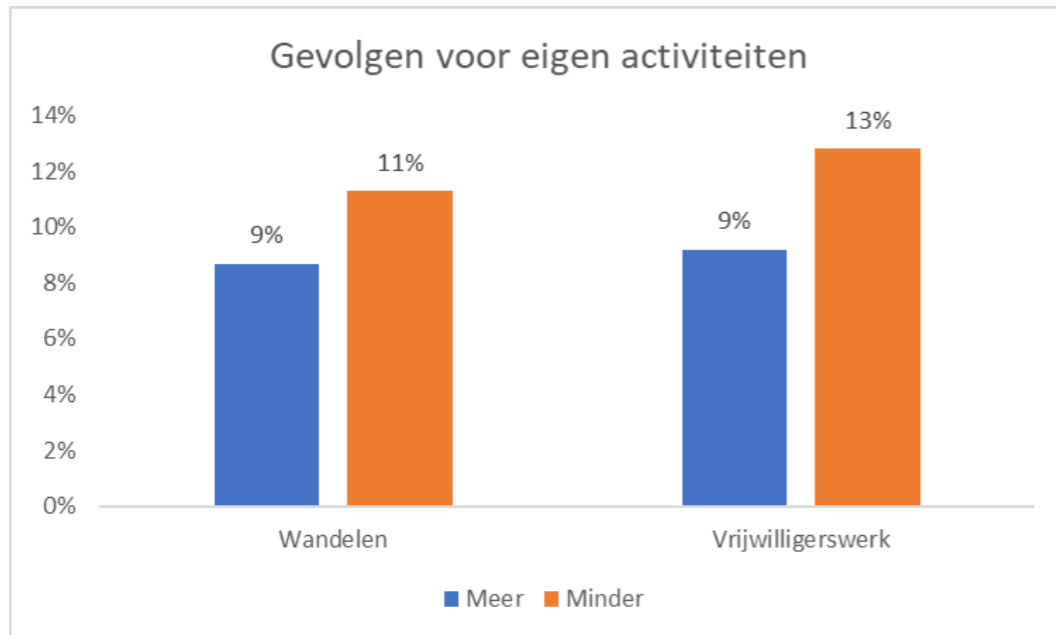

Op sociaal vlak zien we dat hun rol als Vierdaagse-vrijwilliger voor bijna tweederde betekent dat ze hun netwerk hebben verbreed. Dit geldt voor lager opgeleiden nog iets meer dan voor hoger opgeleiden.

Op mentaal vlak zien we dat de vrijwilligers zich nuttig en gewaardeerd voelen. Voor ouderen geldt dat nog iets meer dan voor de 'jonkies'. De helft van hen voelt zich beter door wat ze doen, een iets kleiner aandeel geeft aan door hun vrijwilligersactiviteiten beter in hun vel te zitten of zich belangrijk te voelen.

Twee-derde geeft aan nieuwe dingen te hebben geleerd tijdens hun vrijwilligersinzet. Voor de lager opgeleide vrijwilligers geldt dit nog iets meer dan voor hoger opgeleiden (resp. 71% en 59%).

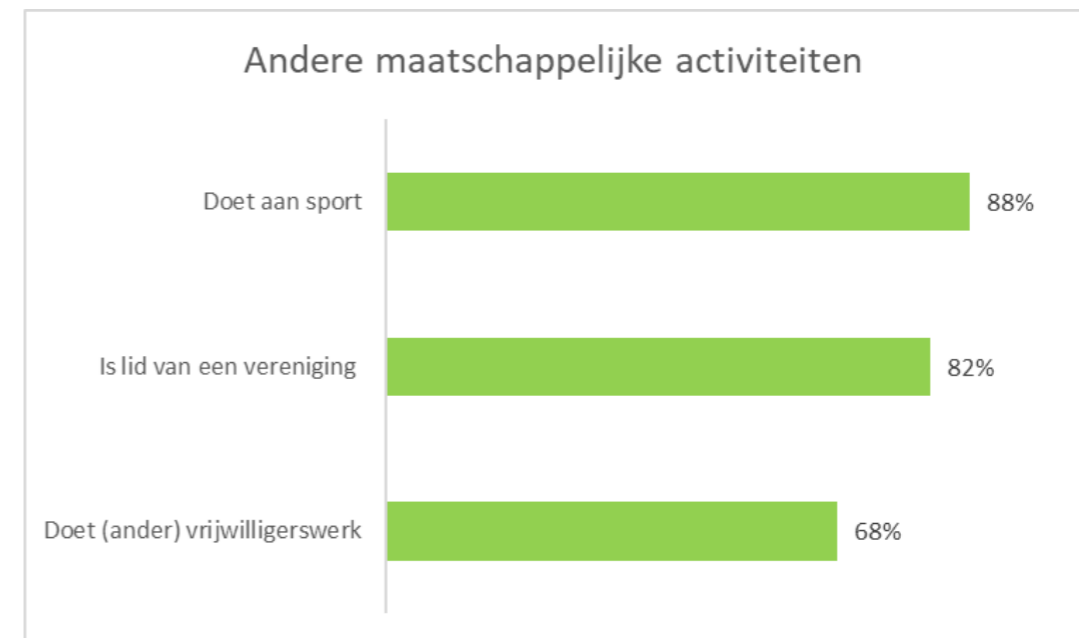
Betekeningen: sportief en actief

Hun inzet voor de Vierdaagse lijkt voor de vrijwilligers niet veel gevolgen te hebben voor de andere activiteiten die men onderneemt. Slechts weinigen zijn door hun rol bij de Vierdaagse minder gaan wandelen of minder ander vrijwilligerswerk gaan doen (zie figuur links). Een iets kleiner aandeel is juist iets meer gaan doen.

Vierdaagse-vrijwilligers betonen zich vooral maatschappelijk actieve burgers, die bovengemiddeld aan sport doen en lid zijn van verenigingen (zie figuur rechts). Twee-derde is ook bij ander vrijwilligerswerk betrokken.

Vierdaagse-vrijwilligers hebben ook meer vertrouwen in hun mede mens (gemiddeld 23%, tegen 15% landelijk, cijfer niet in figuur).

In woorden

De Vierdaagse is geen sinecure. Het vergt veel organisatie om alles goed te laten verlopen. Dat geeft ook wel eens spanningen, of frustratie. Niet alles gaat goed. Toch overheersen de positieve emoties. Voorbeelden van genoemde hoogtepunten zijn:

“De momenten dat ik andere kan helpen”.

“Mijn man, die voor de 50e keer liep, en die ik elke dag mocht afscannen. Vond ik heel bijzonder!”

“De vrijdag, al die enthousiaste wandelaars die het gehaald hebben. Daar doe je het voor.”

“Dat ik er weer bij mocht zijn...en voor de 20e keer.”

“Het afmelden op de laatste dag.”

“Dat ik een jongen dispensatie mocht geven om eerder te starten. Hij had een ziekte.”

Een wolk van warmte

Vrijwel alle deelnemers aan het onderzoek benoemden hoogtepunten. Enkelen benoemden ook dieptepunten (waaronder ook antwoorden als: 'geen' en 'kan niks noemen'). In de wolk van veel gehoorde woorden kwamen sommige woorden veelvuldig voor. De sociale contacten, de kans om iets voor iemand te kunnen betekenen (en dat terug te zien en daar waardering voor te krijgen), en de tevredenheid als alles goed is verlopen, werden met name veel genoemd.

Conclusie

- De Vierdaagse doet niet alleen de deelnemers en de toeschouwers veel, maar ook de vrijwilligers die de Vierdaagse mogelijk maken. Een gemiddelde van 9,8 Vierdaagsen, de 72% die nog nooit heeft overwogen om te stoppen, de 95% die zich verbonden voelt met de Vierdaagse, de positieve bewoordingen waarmee men zich over de Vierdaagse uitlaat: het zijn tekenen dat de Vierdaagse zich bij de vrijwilligers heeft genesteld en deel is geworden van wie ze zijn.
- Drie zaken zijn daarin belangrijk: de sociale contacten die men opbouwt, de kans om van betekenis te zijn voor anderen, en de tevredenheid als het evenement goed is verlopen.
- De vrijwilligers investeren gemiddeld 110 uur in hun Vierdaagse. Maar feit is dat de Vierdaagse vooral energie teruggeeft. De mensen van de Vierdaagse zijn gezond, gelukkig, maatschappelijk actief en hebben vertrouwen in hun medemens. Ze hebben door hun inzet voor de Vierdaagse hun netwerk kunnen verbreden, hebben vaardigheden geleerd, en ervaren dankbaarheid en tevredenheid dat ze die met succes hebben weten toe te passen. Ze staan daarmee sterker in het leven en hebben meer vermogen om zich met succes een weg te banen door dat leven, ongeacht hun leeftijd. Dat is voor henzelf van grote betekenis, maar ook voor een maatschappij die van zijn burgers vraagt dat ze zelfredzaam zijn.
- Sportevenementen zijn voor de betrokken vrijwilligers van grote betekenis. Andersom zijn de vrijwilligers van grote betekenis voor de sportevenementen. Die relatie verdient meer aandacht van het beleid én van het onderzoek.

Hidde Bekhuis en Koen Breedveld

Radboud Universiteit, vakgroep Sociologie

Juli 2017

Dit project maakt deel uit het sportevenementenonderzoek aan de Radboud Universiteit, in nauwe samenwerking met het Radboud UMC en met de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Nadere informatie over het onderzoek (vragenlijst, aanvullende gegevens) kan worden verkregen bij Hidde Bekhuis, h.bekhuis@maw.ru.nl.

Radboud Universiteit

